

KOSSUTH és a magyar külpolitika

Írta: Bajcsy-Zsilinszky Endre

As újabb magyar történetírásnak egyik legkárosabb hiányossága, hogy nincsen kellő külpolitikai és diplomáciai szemlélete és készültsége. Elhanyagolja, sőt el-éjti valójában, a magyar állam és a magyar államok — magyar királyság, Erdély — külpolitikai és diplomáciai történetének eseményláncolatát. Ez az új történetírás átveszi a kiegyezési korszak második felének külpolitikai érzéketlenségét és enyhe sükettségét és — rendszert csinál belőle. Holott a magyar állam története ezer év óta mindig elsősorban külpolitikai és diplomáciai történet volt...

Osakhogy távlatot ehhez a magyar külpolitikai és diplomáciai történetéhez nem kaphat az ember, ha a kiegyezési korszak második felének egészen beteg politikai szemléletét árasztja szét az egész ezeréves magyar történelmen, visszafelé, a múltba is és a jövő felé is. Igazi távlatot csak úgy kaphatunk történelmünk e nélkülözhetetlen, nagy témájához, ha Beöthy Ákos és az ifjabb Andrássy Gyula nyomdokain a 600 éven át teljesen önálló és csorbítatlan magyar birodalom külpolitikáját vetjük a későbbi válságos négy század alapjául. És ha ezt teszünk, hamarosan rájövünk, milyen esodálatos egyenes vonal vezet Szent István, III. Béla és Mátyás király birodalmától külpolitikai célokban, magyar szemléletben Boockayig, Bethlen Gáborig, II. Rákóczi Ferencig és Kossuth Lajosig. És akkor egyszerűen megértjük, miért kell szilárdan és megingathatatlanul ragaszkodnunk külpolitikánk önállóságához nemzetünk szabad élete és államunk függetlensége érdekében: ez a magyar lét parancsa, ettől nem lehet eltérés, csak ha a halált választjuk élet helyett.

Újabb történetírásunk elég riasztóan példázza a magyar politikai művelődés nagy és egyre csak fokozódó süllyedését a századforduló óta. Mélységesen jellemző a politikai színvonal e hanyatlására, hogy a rengeteg gyöngye vagy éppen sületlen, mindenféle féltudományos, riportorozatos, álbölcséleti dagálylyal teletömött, olesó propagandát árasztó idegen nyelvű könyvek között, melyek két évtized óta magyar nyelven is megjelentek, sem fordított, sem kiadót nem kapott e húsz év egyik legragyogóbb politikai gondolkodójának, Bainville Jacquesnak „A béke politikai következményei” című, 1920-ban megjelent esodálatos könyve, melyben a francia akadémikus Európa egész mostani történelmét megírta — előre. De nem kapott fordított és kiadót Ferrero „Reconstruction” című műve sem, melyben Talleyrand életművét mutatja be és a párizsi békének megszületését Napoleon száműzetése után, főleg pedig a nemzetközi jog 18. századbeli nagy-szerű fejlődésének és 19. századbeli hanyatlásának okait és tényeit. Pedig különösen Bainville azért is kell, hogy érdekeljen minden művelt magyar embert, mert rendkívül tisztán látta a magyarság és Magyarország kivételes külpolitikai fontosságát és szinte epigrammatikus élel és tömörséggel tudta azt kifejezni. Bainville azt tanácsolta 1920-ban a kisantantot még meg sem alakított nyugati nagyhatalmaknak, kiknek aláírása még alighogy megszáradt akkor a trianoni békeszerződésen, hogy ejtsék el Csehszlovákiát, mert az teljes-

séggel értéktelen és használhatatlan tényező az új Közép-Európa kiformálásánál, helyett a magyarság köré csoportosítsák az új Dunavölgyét. Magyarország köré nemcsak középponti fekvése, népének egyöntetűsége és politikai, katonai nagy kvalitásai miatt, hanem azért is, mert a dunai népek között szerinte egyedül Magyarország van abban a kivételes helyzetben, hogy fejlődésének, erősödésének érdekei nem ütköznek egyetlen nagyhatalom érdekeibe se. És éppen a magyarság és Magyarország e kivételes helyzeténél fogja ajánlotta, hogy inkább erre a népre és erre az országra alapítsák a győztesek Közép-Európa újjáépítését, mint a hasonlóan kiváló katonai képességű, de nehezebb nemzetközi helyzetben lévő Jugoszláviára...

Mindezt most csak azért hozom fel, hogy egy rendkívüli szellem és egy páratlan erejű, átfogó képességű politikai gondolkodó megállapításával támasszam meg azt a tételt, hogy számunkra a sors jö-
lölte ki az önálló külpolitika útját, amelyről büntetlenül le nem térhetünk.

Ki tehet róla, hogy Bainville tanácsát Európa akkori urai nem szivelték meg? Ahhoz, hogy Magyarország már a huszas években kiemelkedhessék a trianoni és az azt még jobban megszorító kisantantgyűrűből, mindenesetre első-sorban Bainville kellett volna — Clemenceau helyén. Mi kellett volna a mi oldalunkon, arról most nem beszélek. Annál inkább arról, minő magatartást követel tőlünk nemzetünk évezredek küldetése a jövőben s mit várhatunk másoktól.

A magunk történelmi kötelezettségeit nem nehéz röviden összefoglalnom: fönttartani és a teljesebb nemzeti önkormányzat irányában továbbfejleszteni történelmi gyökerű parlamentarizmusunkat; az eddiginél sokkal gyorsabb ütemben emelni a magyar parasztság és munkásság gazdasági, művelődési, szociális színvonalát, de az önsegély és az önkormányzat formái között; egy nagyszabású és nagy-lelkű, deákferenci szellemű nemzeti-
égi politikával békét teremteni idebenn és békét előkészíteni a körülöttünk élő, hasonló kisebb lélekszámú népek felé; kiépíteni a teljesség és tökéletesség legfelsőbb mértékéig az ország honvédelmét, mind szellem, mind kiképzés, mind

KUKORICAMORZSOLÓ
Borbereki Kovács Zoltán relieffe

pedig modern fölszereltség és a szükséges erődítések dolgában; végül pedig mindenáron és minden eszközzel fönttartani a magyar állam eszmei egységét, függetlenségét, szuverénitását. Nem végződhetik úgy ez az új világháború, hogy a magyarságnak szabadna letérnie erről az útról. Az önmagunkhoz és önkormányzati, demokratikus életformáinkhoz való hűségünk mint Ararat hegye kell hogy kinyúljon a legszörnyűbb özönvíz hullámai közül is...

Európa és a nagyvilág felé sem nehéz megfogalmazni azt, amit onnan várunk, bárhol is végződjék ez a szörnyű új világháború. A wilsoni etnográfiai gondolat bármilyen új fogalmazásban is jelentkeznek, nem hozhat állandó rendet és békét Európára, hanem csak a történelmi gondolatnak és a földrajzi adottságoknak újolagos restaurációja, azaz az erők kipróbált és természetes elhelyezkedése és összhangja, a szabad népek szabad együttélésének elve alapján. Nem tudom elképzelni a jövőnek olyan sorsfordulatát, amely Bainville igazságát a magyarság európai helyzetéről és küldetéséről újból sutba dobhatná, vagy a magyarságot visszazökkentethetné hivatás-tudata csupán párévtizedes elhomályosulásának tanácsalanságába...

A külügyi költségvetés képviselőházi vitája során párhuzamba állítottam a három legjelentősebb nem indogermán nemzetnek, a töröknek, a finnnek és a magyarnak kivételes nemzetközi helyzetét és külpolitikai pozícióját, jelentőségét. Szerintem a három közül a magyar pozíció a legnehezebb, de talán a legfontosabb is. Ezen a helyen senki nem pótolhat beünket, minden kísérlet a történelem során, amely ezt megpróbálta, végzetes csütörtököt mondott. Az osztrák-magyar monarchia idején, de már előzőleg is évszázadokkal Bécs megpróbálta, hogy kisajátítsa Buda szerepét: évszázados és sorozatos kudarc volt a vége. Az első világháború után Benesék megpróbálták, hogy a kályhán költött Csehszlovákia és Prága vegye át Magyarország és Buda szerepét: az új világháború tanuskodhat e botor kísérlet együgyűségéről. Talán remélnünk szabad, hogy ilyen vagy ehhez hasonló kísérlet, például olyan, amely Bukarestbe akarván áttenni Buda történelmi küldetését és e küldetés fenségét: nem fog megismétlődni.

De hogy ez a kísérlet meg ne ismétlődjék, ez rajtunk is múlik, sőt azt merném mondani, főleg rajtunk, magyarokon.

A közelmúltban résztvettem egy vitában a Széchenyi-Kossuth-kérdésben. S bár gyermekkorom óta, még a szülői házban, Széchenyi-kultuszban nőttem fel, e vita során mély fájdalommal állapítottam meg, hogy Kossuth Lajost halála után éppen Széchenyi István egyoldalú kultuszával, a Széchenyi-Kossuth-ellentét egyoldalú magyarázatával és mesterséges kiélezésével, a legnagyobb magyar nevében újból száműzték a magyar közéletből. Elismerem, hogy az 1920-as évek elején, a forradalom után Széchenyi eszmevilága volt az a belső meg-
erősödés, kiegyensúlyozódás, művelődési felépülés gondolata és szükség-sége, amelynek irányadóknak kellett lenni. Fájdalom, inkább csak sokat beszélünk Széchenyiről, de igen keveset tettünk e húsz év alatt az ő szellemében. Most azonban a ma-

gyar sors olyan fordulat elé érkezett, amikor haza kell hívunk húszéves szellemi száműzetéséből Széchenyi István nemes és nagy ellenfelét, Kossuth Lajost. A magyar sors felelős intezőinek a fő-helyre kell ültetniük ezt a hatalmas és fenséges szellemalakot, aki époly halhatatlan és örökké izgalmas, rejtélyes és varázslatot árasztó mestere a magyar sorsnak és a mindenkori magyar jövőformálásnak, mint Szent István volt a középkor magyarsága számára.

Ez a mi szegény — igen szegény — nemzedékünk nem felejtheti el, hogy Kossuth Lajos, az ő szép, böles, hagyományt és korszellemet zseniálisan összeolvasztó alkotmányreformja, az ő külpolitikai tisztánlátása, az ő nagy szociális reformja a jobbagység eltörléséről és a magyar parasztság földtulajdonba helyezéséről, az ő messzeteikintő nemzetiségi és a dunavölgyi népeket összebékíteni kívánó európai politikája és mindenkifölött az ő életmentő nagy merészsége, hogy a nemzet örök életéért, az ország függetlenségéért és integritásáért fegyverbe szólította a szentistváni birodalom fiait, a lángeszű ihlet, mely megérezte, hogy bármennyire is bizonytalan a harc kimenetele, de nem hozhat végleges bukást egy nagylelkű és bátor nemzet számára, ha minden erejével kiáll nála sokszorta hatalmasabb erőkkel szemben is, egy évezredek nagy nemzeti küldetésért és az emberi szabadságért, ez a Boockayból, Bethlen Gáborból, II. Rákóczi Ferencből, e szabadsághősök és a magyar Corpus Juris halhatatlanságából új életre kelt isteni megnyilatkozása a magyar szellemnek és magyar akaratnak, ez a Kossuth Lajos lassan-lassan újból betölti a magyar lelkeket ihlettel, elszántsággal, helytállással.

A magyar nép, amely sohasem hagyta cserben Kossuth Lajost, a népdal egyszerű, de igaz nyelvén adta tudomására mindennek, hogy mondhatnak egész nemzedékek elferdült, a magyar egyensúlyból kibillent tudós és főleg tudálos tényezői, akár egész korszakok is bármit Kossuth Lajos művéről és küldetéséről és eredményeiről és igazságairól, a maguk szegényes gyertyavilágánál: Kossuthnak az ég csillagai világitanak:

Nem kell neki gyertyavilág,
Megírja ő a levelet
A ragyogó csillag mellett...

Vadászkürt

Ha megfújnam ezt a kürtöt,
Holt nagyapám szerszámát,
Boldog lovaink a fűben
Köd-sörényük megráznák.

Tünt kutyáink esahoinának
Árny-farkukat esóválya
S tölgyleveles, vén vadászok
Pattannának lóhátra.

Szent Hubertre írtnének
Fenyőszagú fakupát,
Majd kacagva rugtatnának
A löfejes kapun át.

Lovuk lépte előtt futna
Dobogás és patanyom,
Árnyuk után ugratnának
A kiszáradt patakon.

Rég kiirtott erdőségen,
Moha-nötte ösvényen
Útjukban a csonka romnak
Tornya nőne fehéren.

A tar ágak felkapkodnák
A réteges avarból
Rég lezörgött lombjaikat,
Mikben hadott kakuk szól.

S miként piros gombolyogra,
A lágy hóról zizegve
Tőrekedne vissza a vér
Sebzett szarvas szívekre.

Pásztor Béla.